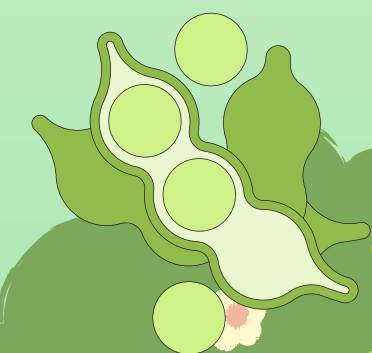

สรุปผลการดำเนินงาน

โครงการส่งเสริมการขยายผลเทคโนโลยี
และนวัตกรรมที่เหมาะสมเชิงพื้นที่
กิจกรรมถั่วเหลือง ปี 2568

จัดทำโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

สรุปกิจกรรมการส่งเสริมการปลูกถั่วเหลือง

แนวคิดการส่งเสริมการปลูกถั่วเหลือง

จากสถานการณ์การนำเข้าถั่วเหลืองของประเทศไทยมีปริมาณมากถึง ๓.๒๘๕ ล้านตัน เนื่องจากการผลิตถั่วเหลืองในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ในขณะที่ประเทศไทยมีพื้นที่ผลิตถั่วเหลือง ๘๑,๐๐๐ ไร่ หรือ คิดเป็น ๐.๐๐๘๘ ล้านไร่ ผลผลิต ๐.๒๑ ล้านตัน* โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองมากได้แก่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และอุดรธานี มีพื้นที่ในการปลูกถั่วเหลืองอันดับต้นๆ ของประเทศไทยนิยมปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้ง หรือเป็นพืชหลังเกี่ยวข้าวแล้ว ปัญหาของการปลูกถั่วเหลืองในพื้นที่ คือ ต้นทุนปัจจัยการผลิต และแรงงานสูง เสี่ยงกับโรคและแมลงเพิ่มขึ้น (แมลงวันเจาะลำต้น เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ) และมีผู้รับซื้อน้อยรายทำให้ไม่สามารถต่อรองด้านราคา ส่งผลให้เกษตรกรต้องการลดต้นทุนการผลิตจึงเป็นที่มาของการใช้ถั่วเหลืองพันธุ์พื้นเมืองได้แก่ ถั่วเหลืองตาแดงหรือพันธุ์พื้นเมืองที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน พันธุ์เดิมจากการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ในฤดูถัดไปที่จังหวัดเชียงใหม่ และพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ปนที่จังหวัดอุดรธานี ดังนั้นกองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตรจึงได้ดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองสายพันธุ์ใหม่ คือ พันธุ์ กวก. เชียงใหม่ ๗ ที่ได้รับการรองจากกรมวิชาการเกษตร ในปี ๒๕๖๕ เพื่อใช้เป็นข้อมูลทางเลือกสำหรับส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองไปจนถึงศึกษาการยอมรับถั่วเหลืองสายพันธุ์ใหม่

การดำเนินกิจกรรม

๑. การจัดทำแปลงตัวอย่างการปลูกถั่วเหลือง

เป็นการจัดทำแปลงตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบถั่ว ๒ สายพันธุ์ คือสายพันธุ์ที่เกษตรกรปลูกเป็นประจำ (พันธุ์เดิม) คือพันธุ์เชียงใหม่ ๖๐ กับพันธุ์ถั่วเหลือง กวก. เชียงใหม่ ๗ เพื่อสร้างการรับรู้และประเมินการยอมรับของเกษตรกร โดยดำเนินกิจกรรมคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมจากแผนที่เกษตร (Agri - Map) และเกษตรกรมีประสบการณ์การปลูกถั่วเหลือง ปลูกอย่างสม่ำเสมอ สมัครใจปลูกถั่วเหลืองพันธุ์ใหม่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และจังหวัดอุดรธานี จัดทำแปลงตัวอย่างการผลิตถั่วเหลืองพันธุ์ กวก. เชียงใหม่ ๗ ไปพร้อมกับพันธุ์ปกติที่เกษตรกรที่นิยมปลูกเพื่อเป็นตัวเปรียบเทียบ ซึ่งใน ๑ จุด กำหนดเกษตรกร ๑ ราย พื้นที่แปลง ๓ ไร่ แต่ละจังหวัดมี ๒ จุด รวม ๖ จุด เพื่อรวบรวมข้อมูลตั้งแต่การปลูก การเก็บเกี่ยว การขายผลผลิต ตลอดจนความพึงพอใจต่อถั่วเหลืองพันธุ์ใหม่ โดยทั้ง ๖ จุด ปลูกในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๖๗ - มกราคม ๒๕๖๘ เรียกว่าเป็น ถั่วฤดูแล้ง (ตามปกติถั่วฤดูแล้งสามารถปลูกได้ตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงมีนาคมของปีถัดไป)

ลักษณะถั่วเหลืองพันธุ์เดิม (เชียงใหม่ ๖๐)

ลำต้นมีลักษณะไม่ทอดยอด การแตกกิ่งน้อย โคนต้นอ่อนสีเขียว ขนที่ฝักสีน้ำตาล สูงเฉลี่ย ๖๐ เซนติเมตร ใบสีเขียวเข้ม ใบกว้างและหนา ดอกสีขาว ออกดอกเมื่ออายุประมาณ ๒๕ วัน เก็บเกี่ยวเมื่ออายุประมาณ ๙๗ วัน ฝักเมื่อแก่จัดมีสีน้ำตาลเข้ม ฝักแตกยาก เมล็ดกลมสีเหลือง ขั้วเมล็ดมีสีน้ำตาล น้ำหนัก ๑๐๐ เมล็ด ๑๕.๕ กรัม ผลผลิต ๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ จุดเด่นคือ ทนทานโรคราสนิม ปีที่ พ.ศ.ที่รับรองพันธุ์ ๒๕๓๐

ลักษณะถั่วเหลือง กวก. เชียงใหม่ ๗

เจริญเติบโตเป็นแบบกิ่งทอดยอด ต้นอ่อนมีสีเขียว กลีบดอกมีสีม่วง ขนฝักแกมีสีน้ำตาล เปลือกเมล็ดมีลักษณะกึ่งด้านกึ่งมัน ขั้วเมล็ดมีสีน้ำตาล เมล็ดค่อนข้างกลม ให้ปริมาณน้ำมันในเมล็ด ๒๐.๙ เปอร์เซ็นต์ ปริมาณโปรตีน ๓๕.๓ เปอร์เซ็นต์ เหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน อุตรดิตถ์ และในฤดูฝน จังหวัดเชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอนข้อจำกัด ควรเก็บเกี่ยวที่ระยะฝักเริ่มเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล หากเก็บเกี่ยวล่าช้าหรือทิ้งไว้ในแปลงนานเกินกว่าอายุเก็บเกี่ยวอาจทำให้ฝักแตก สูญเสียผลผลิต

๒. ขยายผลเทคโนโลยีนวัตกรรมเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่สู่เกษตรกร

มีการจัดทำเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๔ ครั้ง เพื่อขยายผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปลูก ถั่วเหลืองระหว่างเกษตรกร ในส่วนนี้ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่จากศูนย์เกษตรที่ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ การสร้างการเรียนรู้ การใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรตามแผนที่เกษตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แผนที่เกษตร และการปลูก ถั่วเหลืองสายพันธุ์ต่างๆ

ในขณะการจัดเวทีที่ ๒ เกษตรกรที่มีความต้องการเข้าร่วมในส่วนของขยายผลการผลิตถั่วเหลือง พันธุ์ กวก. เชียงใหม่ ๗ จะมีการดำเนินการเตรียมแปลงปลูก และลงปลูกจริงช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๘ (เป็นถั่วเหลืองฤดูฝน) โดยให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง กวก. เชียงใหม่ ๗ พร้อมโรโซเปียมให้แก่เกษตรกรทำแปลง ตัวอย่าง ๑ ราย/จุด และเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมขยายผล ๑๙ รายต่อจุด (เพื่อปลูกในพื้นที่รายละเอียด ๑ ไร่)

ข้อมูลรายละเอียดแต่ละจุดดังนี้

อำเภอเมืองแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

๑. กิจกรรมจัดทำแปลงตัวอย่าง

แปลงตัวอย่างถั่วเหลือง จุดที่ ๑ ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลเกษตรกร

นายสมเพชร อินทร์ตัน อายุ ๗๒ ปี เป็นเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองเป็นประจำ สลับกับการทำนาในบางครั้ง แบ่งเป็น ๒ แปลง แปลงที่ ๑ ปลูกพันธุ์เดิม (พันธุ์เชียงใหม่ ๖๐) และแปลงที่ ๒ พันธุ์ กวก. เชียงใหม่ ๗ ในบริเวณพื้นที่ที่ใกล้เคียงกันของเกษตรกรรายเดียวกัน

ในการดำเนินการปลูกเนื่องจากมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบของสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ไม่สามารถปลูกถั่วเหลืองได้ทันในฤดูแล้งตามปกติจึงเปลี่ยนเป็นปลูกเป็นฤดูฝน (มิ.ย. ๒๕๖๘ - ก.ย.๒๕๖๘) ซึ่งในการปลูกใช้วิธีการเดียวกันทั้ง ๒ แปลง

ลักษณะแปลงปลูก

ที่ดิน พิกัด ๔๗Q x=๔๘๒๓๙๙ y=๒๑๑๒๑๓๑ ,

ดินเป็นดินร่วนเหนียว

การปลูก

เตรียมแปลง โดยการไถตะ ๑ ครั้ง ไถแปร ๒ – ๓ ครั้ง โดยใช้รถไถ

ปลูก ใช้วิธีการหยอดเมล็ดด้วยเครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ในอัตรา ๓-๔ เมล็ด/หลุม ระยะปลูก ๒๕x๒๕ เซนติเมตร ใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย ๑๕ กิโลกรัม/ไร่

การดูแลรักษา เกษตรกรเป็นผู้ดูแลรักษาแปลงตัวอย่างเองทั้งเรื่องใส่ปุ๋ย ส่วนการพ่นสารเคมีปราบแมลงศัตรูพืชใช้โดรนในการพ่น ไม่มีการใช้สารชีวภัณฑ์ ส่วนการให้น้ำของเกษตรกรใช้วิธีการปล่อยน้ำเข้าแปลง

การเก็บเกี่ยว ยังไม่ได้ดำเนินการเก็บเกี่ยวเนื่องจากยังอยู่ในช่วงเริ่มออกดอก

มีการปลูกเปรียบเทียบกับพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่ โดยในการปลูกใช้วิธีเดียวกัน ในทุกขั้นตอน การดำเนินกิจกรรมเกษตรกรเจ้าของแปลงเป็นผู้ดำเนินการเอง และมีการจ้างคนในพื้นที่เพื่อเข้ามาช่วยในการดูแลแปลง เช่นการใช้โดรนในการพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ภาพกิจกรรม

แปลงตัวอย่างถั่วเหลือง จุดที่ ๒ ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง

ข้อมูลเกษตรกร

นายบุญมี บุญทรัพย์ อายุ ๖๙ ปี เป็นเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งเป็นประจำ และทำนาในฤดูฝน ทำการเกษตรด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่และมีการจ้างแรงงานบ้าง รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีเข้ามาทำการเกษตร

ลักษณะแปลงปลูก

ที่ดิน พิกัด ๔๗Q x=๔๘๕๓๔๑ y=๒๑๐๖๖๑๘,

ดินเป็นดินร่วนเหนียว

การปลูก เนื่องจากฤดูฝนเกษตรกรจะทำนา และจะปลูกถั่วเหลืองดังกล่าวในช่วงฤดูแล้ง ปี

๒๕๖๙/๒๕๖๙

๒. กิจกรรมขยายผลเทคโนโลยีนวัตกรรมเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่สู่เกษตรกร

มีการจัดทำแปลงขยายผลถั่วเหลือง กวก เชียงใหม่ ๗_ ฤดูฝน (ม.ย. ๒๕๖๘ - ก.ย. ๒๕๖๘) ในพื้นที่เป้าหมาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดย ๑ จุด มีจำนวนเกษตรกร ๑๙ ราย (พื้นที่ ๒ จุดรวมตัวอย่าง เกษตรกร และเกษตรกรขยายผล จำนวน ๔๐ ราย โดยในเกษตรกรขยายผลจะได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ถั่วเหลือง รายละเอียด ๑ ไร่ ในช่วงขยายผลดำเนินกิจกรรมร่วมกับการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตถั่วเหลืองสายพันธุ์ใหม่ มีเกษตรกรจำนวน ๘ ราย เริ่มดำเนินการในฤดูฝนซึ่งยังอยู่ในระหว่างดำเนินการ และเกษตรกร ๓๒ ราย จะดำเนินการปลูกในฤดูแล้งของปี ๒๕๖๘ นี้

การจัดเวที

เนื่องจากเกษตรกรอยู่ในพื้นที่เดียวกันจึงได้จัดเวทีพร้อมกันทั้ง ๒ จุด

เวที ๑. หัวข้อ/ประเด็น การใช้แผนที่เกษตร และการปรับปรุงพันธุ์และพันธุ์ถั่วเหลืองในประเทศไทย
องค์ความรู้ที่ได้รับ ความเหมาะสมของพื้นที่การปลูกการเกษตร และการปรับปรุงและเก็บเมล็ดพันธุ์ด้วยตนเอง
ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความเหมาะสมของพื้นที่การปลูกการเกษตร และการปรับปรุงและเก็บเมล็ดพันธุ์ด้วยตนเอง

เวที ๒. หัวข้อ/ประเด็น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงคุณภาพดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน
องค์ความรู้ที่ได้รับ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อทราบสารอาหาร วัตถุในดิน และหาวิธีในการปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับการปลูกถั่วเหลือง หรือพืชอื่น

ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อทราบสารอาหาร วัตถุในดิน และหาวิธีในการปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับการปลูกถั่วเหลือง หรือพืชอื่น

เวที ๓. หัวข้อ/ประเด็น วิธีการตลาดของถั่วเหลืองไทย
องค์ความรู้ที่ได้รับ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการวิธีการตลาดของถั่วเหลือง
ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถหาแนวทางในการขายถั่วเหลืองให้ได้ราคาที่ดีกว่าท้องตลาด

เวที ๔. หัวข้อ/ประเด็น การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตถั่วเหลือง การเพิ่มมูลค่าผลผลิตถั่วเหลือง
องค์ความรู้ที่ได้รับ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีการผลิตถั่วเหลือง และการเพิ่มมูลค่าถั่วเหลือง

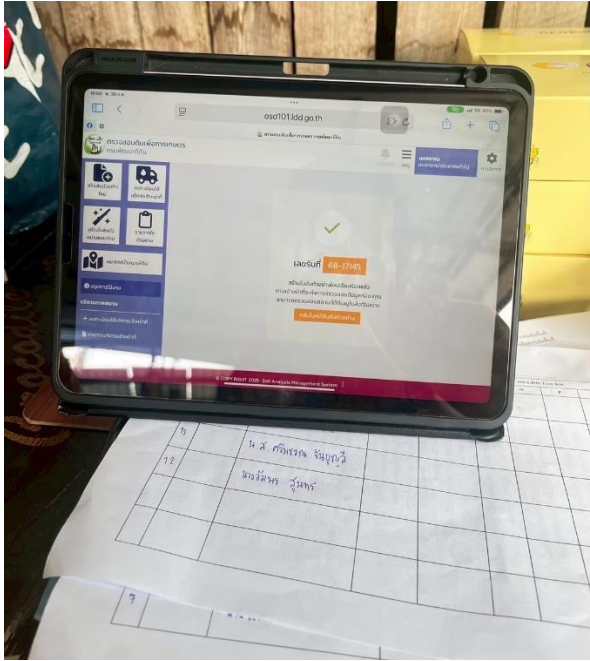
ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีการผลิตถั่วเหลือง และหาแนวทางการเพิ่มมูลค่าถั่วเหลือง

เวที ๑

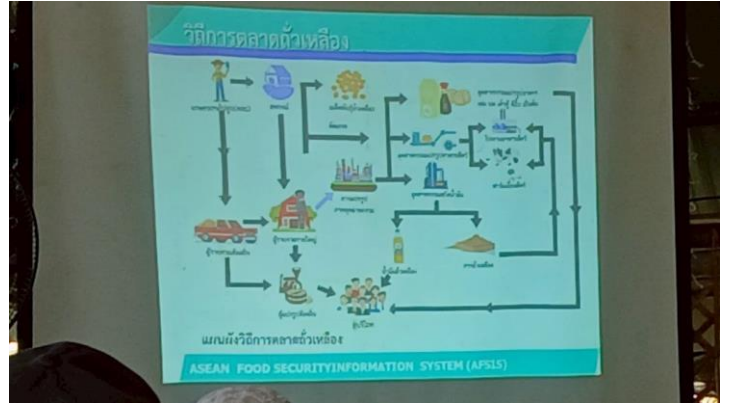

เวที ๒

เวทีที่ ๓

เวที ๔

ในการจัดเวทีครั้งนี้ มีการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการทำอาชีพทางการเกษตรผลการทดสอบความรู้เฉลี่ย จากคะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน เกษตรกร ๔๐ ราย โดยก่อนเข้าร่วมการจัดเวทีผลทดสอบเฉลี่ยของเกษตรกร ๑๗ คะแนน หลังเข้าร่วมจัดเวทีผลทดสอบของเกษตรกรเฉลี่ย ๑๙ คะแนน

ปัญหาและอุปสรรค

เนื่องจากการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบโครงการ ทำให้การดำเนินงานช้าไปกว่าปกติ

ข้อคิดเห็น

มอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการฯ ในระดับจังหวัดให้เหมาะสม